

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 18/2000 rd

Regeringens proposition med förslag till bestämmelser om att göra deltagande i kriminella organisationers verksamhet till ett brott

Till lagutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 8 februari 2000 en proposition med förslag till bestämmelser om att göra deltagande i kriminella organisationers verksamhet till ett brott (RP 183/1999 rd) till lagutskottet för beredning och bestämde samtidigt att förvaltningsutskottet skall lämna utlåtande i ärendet till lagutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Jarmo Littunen, justitieministeriet
- riksdagens biträdande justitieombudsman Jaakko Jonkka
- överkommissarie Matti Rinne, inrikesministeriet
- kanslichef Klaus Helminen, Justitiekanslersämbetet
- hovrättsrådet Veli Hokkanen, Helsingfors hovrätt
- överinspektör Harri Sarvanto, skyddspolisen, även i egenskap av ordförande för Finlands Polisorganisationers Förbund rf
- biträdande chefen Robin Lardot, centralkriminalpolisen
- statsåklagare Jorma Äijälä, Riksåklagarämbetet
- tingsdomare Pekka Aaltonen, Åbo tingsrätt

- polisöverinspektör Marko Lavikkala, Länsstyrelsen i Södra Finlands län
- forskningsdirektör Kauko Aromaa, Rättspolitiska forskningsinstitutet
- förvaltningschef Antero Rytkölä, Polisskolan
- förvaltningschef Hannu Taiha, Polisyrkeshögskolan
- kommissarie Osmo Perkkiö, Polisinrättningen i Kauhajoki häradsämbete
- advokaten Aarno Arvela, Finlands Advokatförbund rf
- ledande häradsåklagare Kari Ranta, Suomen Syyttäjähdistys ry
- ordföranden, häradslänsman, polischef Tapani Tiilikainen, Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
- kriminalkommissarie Rabbe von Hertzen, Finlands Polisorganisationers Förbund rf
- professor Eero Backman
- professor Pekka Koskinen
- professor Ari-Matti Nuutila
- professor Martin Scheinin
- professor Terttu Utriainen
- professor Pekka Viljanen
- advokaten Pertti Virolainen.

Dessutom har Poliisin lääninjohdon viranhaltijat ry och Jurister för de mänskliga rättigheterna rf lämnat skriftliga utlåtanden.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att strafflagen ändras så att det blir straffbart att delta i en kriminell organisations verksamhet. Deltagandet föreslås vara straffbart bara när det är aktivt och gäller verksamhet vars syfte är antingen att begå brott där maximistrafvet är fängelse i minst fyra år eller hets mot folkgrupp. För att deltagandet skall vara straffbart förutsätts det att den huvudgärning som verksamheten syftat till begås.

Genom de föreslagna bestämmelserna genomförs i Finland den av Europeiska unionens

råd i december 1998 beslutade gemensamma åtgärden om att göra deltagande i en kriminell organisation till ett brott. Propositionen grundar sig också på den konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering som Förenta Nationernas generalförsamling godkände i december 1965.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt sedan den har antagits och blivit stadfäst.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Den gemensamma åtgärd om att göra deltagande i en kriminell organisation till ett brott som Europeiska unionens råd beslutade om i december 1998 har ansetts förplikta regeringen att lämna riksdagen en proposition i saken. Däremot förpliktar den gemensamma åtgärden inte Finlands riksdag att stifta en lag. Som utskottet ser det kräver inte heller den bakom propositionen liggande konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering några nya regler i en med hänsyn till det straffrättsliga systemet utvecklade rättsstat lik Finland.

Utskottet har utgått från sitt kompetensområde och främst tagit fasta på allmän ordning och säkerhet och polisens verksamhet i sin bedömning av lagförslaget. Därför har utskottet diskuterat hur effektiv den föreslagna kriminaliseringen kan anses vara och ett hur stort hot de kriminella organisationerna utgör i Finland. Samtidigt har utskottet sett sig föranlett att ta upp frågan om hur exakt brottsrekvisiten är angivna i lagförslaget.

Utskottet vill understryka att det finns all anledning att med största allvar se på de kriminella organisationernas verksamhet. Även om de problem de ger upphov till i Finland är små jämfört med situationen i andra länder i Europa, har de kriminella organisationerna tenderat att öka ock-

så hos oss under de senaste åren. Särskilt farlig är den organiserade brottsligheten i anknytning till narkotikahandeln. Det faktum att polisen hos oss fick större befogenheter på 1990-talet ger precis som de ändringar i polislagen som just nu ligger hos utskottet (RP 34/1999 rd) en klar fingervisning om att det finländska samhället målmedvetet gått in för att bekämpa den organiserade brottsligheten.

Utskottet har fäst sig vid att propositionen är diffus när det gäller rekvisiten för det deltagande i en kriminell organisations verksamhet som föreslås bli straffbart. Men det går inte heller lätt att göra de preciseringar som skulle behövas. Utgående från lagförslaget är det svårt att förutsäga en hurdan verksamhet som är straffbar. Med tanke på den straffrättsliga legalitetsprincipen är detta en stor brist. I princip kan också ett rätt ringa brott uppfylla rekvisiten. Å andra sidan begränsar dock kravet på begången huvudgärning tillämpningen av 17 kap. 1 a § strafflagen.

Enligt utskottets uppfattning kommer de föreslagna bestämmelserna inte just att leda till fällande domar, delvis beroende på att rekvisitelementen utgör ett komplex som är svårt att bevisa. I detta sammanhang vill utskottet framhålla behovet av de nya bestämmelserna med referenser till de gällande bestämmelserna om anstiftande av och medhjälp till brott samt i ett vidare

perspektiv till den straffrättsliga läran om delaktighet.

Däremot kan den föreslagna lagstiftningen ha en viss betydelse för användningen av tvångsmedel. Det som då bör beaktas är den prövningsrätt som gäller tvångsmedel. I praktiken begränsas användningen av tvångsmedel dock av proportionalitetsprincipen i 17 kap. 1 a § tvångsmedelslagen. Polisen agerar självfallet inom gränserna för de befogenheter de lagfästa normerna

medger. Det är inte heller helt problemfritt för polisen att utöva sina tvångsmedelsbefogenheter utifrån propositionen, menar utskottet.

Utlåtande

Förvaltningsutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att lagutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 18 oktober 2000

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
vordf. Pertti Turtiainen /vänst
medl. Nils-Anders Granvik /sv
Rakel Hiltunen /sd
Esko Kurvinen /saml
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /fkf
Paula Lehtomäki /cent
Hannes Manninen /cent (delvis)

Kirsi Ojansuu /gröna
Heli Paasio /sd
Aulis Ranta-Muotio /cent
Pekka Ravi /saml
Petri Salo /saml
Arto Seppälä /sd
Kari Urpilainen /sd
Jari Vilén /saml
ers. Pertti Hemmilä /saml (delvis).

Sekreterare vid sammanträdet var

utskottsrådet Ossi Lantto.

